

TÖRTÉNELEMÍRÁS — SZÉPSÉGHI BÁKKAL

SAROSÁ CZ GYÖRGY: *Magyarország délszláv nemzetiségei.*

Különnyomat a Népi kultúra — Népi társadalom 1973. 7. számából.

Sarosá cz György nagy szorgalmú és nagy tehetségű múzeológus Mohá cson. A Kanizsai Dorottya Múzeum vezetője. Elévülhetetlen érdemei vannak a magyarországi délszlávok tárgyi történelmi és tárgyi néprajzi anyagának gyűjtése területén. Ha a mohácsi múzeum idővel hivatalosan is a magyarországi délszlávok történetének és néprajzának gyűjtőjévé válik, úgy ez Sarosá cz soha el nem múló érdeme lesz.

Sarosá cz azonban, amilyen tehet séges múzeológus, annyira nem törté néész, noha ezt a tevékenységét is hihetetlen szorgalommal végzi. Hiszen idézett művének magyar szövege mindössze 18 oldal. Ezen a 18 oldalon 57 műre 155 alkalommal hivatkozik. Pontosabban 57 miből 155 alkalommal idéz! De honnét és miből. Fel sorolom: A legrégebbi mű 1845-ből származik és 1900 előtti 9 mű. 1900-tól 1914-ig 6 mű, 1923 tól 1938-ig 8 mű és végül 1940-tól 1969-ig 24 mű. Két műnek nincs meg a kiadási éve. Végül Ferdo Šišić polgári horvát törté néész műve, melynek első kiadása 1847-ben jelent meg, de a szerző az 1962. évi változatlan kiadást használta. És végül a monarchia történe szeit keresztül, Szerbia és a második világháború előtti magyar és délszláv, valamint a második világháború utáni, ugyancsak magyar és délszláv törté nelemkönyvek sora! A felhasznált munkák sorában egyetlenegy szerepel, amely történelmi kútfőket közöl (*A magyar honfoglalás kútfői*. Bp, 1900), a többi történelemkönyv vagy dolgozat. Valamennyi valamilyen, a legtöbb esetben nem marxista kritikai történelemszemléletű mű. De meg kell említenem, hogy a szerző a forrásművek idézése kérdésében nem megbízható, pedig Danilo Uroševićnek tesz szemrehányást, hogy *A magyarországi délszlávok története* című könyvében *A soká ckok és bosnyákok* fejezetet *A Pécs környéki bosnyákok népviselete* című szakdolgozatomból másolta át, hivatkozás nélkül.

Marx tanítása szerint a népek nemzetté válása a kapitalizmusban történt. No Sarosá cz György már VII—VIII. században ismer nemzeteket! (?). No de lehet, hogy ez fogalmazási hiba, amint a szövegből kiderül, hogy szlávokra gondolt, de szlovéneket írt!

Dolgozatának alapvető hibája, hogy felvet ővatosan néhány kérdést, de nem oldja meg. Hiszen a történészek körében két csoportról beszélhetünk a magyarországi délszlávok történetével kapcsolatban. Az egyik azt hirdeti, hogy a napjainkban itt élő szlávok őshonosak. A másik csoport később betelepülőkként tartja nyilván. Sarosá cz nál ez a probléma nem is vetődik fel. Vagy legalább is elmosódik. Sarosá cz kicédulázott csaknem 60 könyvet és dolgozatot. És csak azt idézi, ami kedvez a délszlávokra vonatkoztatva. Nincs kritikai véleménye a felhasznált művekről. Pedig a történelemírás egyik alapvető feladata a felhasznált irodalom kritikai feldolgozása. Napjainkban és szocializmust építő országban illik marxista kritikai szempontot alkalmazni. Erre annál is inkább szükség lett volna, mert Sarosá cz az idealista idézeteket egyenértékűnek vette a marxista igényekkel. Annak bizonyítására, hogy összekeveri az őstelepes és a letelepedett kérdést, a közlemény 380 oldalán ezt olvassuk: »A Magyarországra költözött délszlávok helyzetéről...« Gyakorlatilag Sarosá cz ismerteti a délszlávok letelepedését Pannoniában. Hiszen végül is megjegyzi:

»A hazánkban élő délszlávok horvát és szerb etnikai csoportjait semmi esetre sem tekinthetjük a honfoglaláskor itt talált szlávok egyenes utódainak, hanem jövevényeknek, akik a történelem különböző évszázadai alatt jöttek be önként, hívásra vagy kényszerből, és egy szűk őslakosságra települtek le, amely a nagy migrációk során teljesen felszívódott.«

Végül a következőket mondja:

»A mai etnikai csoportok több történelmi rétegből alakultak ki. Különösen vonatkozik ez a Duna-Tisza közére és a Baranyában található délszlávokra, ahol a gyakori helyváltoztatáson túl az egymás mellé vagy egyazon helyre történő letelepedésen, a válás megváltoztatásán kívül, az új környezet is hozzájárult az etnikai kép kialakulásához. Valamennyi etnikai csoport magán viseli volt szűkebb hazájának a jegyeit is.«

De nézzük meg, Sarosácz György hol talál ma Magyarországon délszlávokat. Hiszen ez a dolgozat legértékesebb része, amit jó átvenni, hiszen további kutatások során legalább ez nem vitás:

1. HORVÁTOK

a) BUNYEVÁCOK: Egy etnikai csoportot alkotnak, lakóhelyük: Baja, Bácsalmás, Csávoly, Csikéria, Felsőszentiván, Gara, Katymár, Vaskút és Mátételek.

b) SOKÁCOK: Négy etnikai csoportjuk ismeretes:

I. Bácskai sokácok: Hercegszántó (a többi falu Jugoszláviához tartozik).

II. Mohácsi sokácok: Mohács és Mohácsi-sziget.

III. Falusi sokácok: Nagykozár, Magyarsarlós, Lothárd, Birján, Olasz, Belvárdgyula, Monyoród, Versend, Lánycsók, Töttös, Erdősmárok, Maráza és Kátoly.

IV. Dráva menti sokácok: Kásád, Alsószentmárton és Beremend.

c) BOSNYÁKOK: Áta, Kökény, Németi, Pécsudvard, Pogány, Szalánta, Szemely, Szökéd és Szőke.

d) EGYÉB HORVÁT CSOPORTOK:

1. Dráva menti horvátok: Dravasztára, Révfülu, Drávakeresztúr, Felsőszentmárton, Lakócsa, Potony, Szentborbás és Tótújfalu.

2. Dráva menti horvátok »A«: Berzenye, Bélavár, Vizvár, Heresznye, Babócsa, Bolhó és Tarony.

3. Somogyi horvátok: Tótszentpál, Táska és Buzsák.

Muraközi horvátok: Murakeresztúr, Tótszentmárton, Tótszerdahely, Semjénháza, Petervente, Fityeháza, Légrádegy, Belezna és Molnári.

5. Nyugati-gradiscsei horvátok: Narda, Horvátzsidány, Peresznye, Ólmod, Felsőcsatár, Szentpéterfa és Horfátlövő.

6. Nyugati-gradiscsei horvátok: »A«: Bezenye, Fertőhomok, Hidegség, Horvátkimle, Kopháza és Und.

2. RÁC-HORVÁTOK: Bátya, Dusnok, Érd, Ercsi és Tököl.

3. SZLOVÉNOK: Alsószölnök, Apátistvánfalva, Felsőszölnök, Kétvölgy, Rábatótfalu, Szakonyfalu, Orfalu és Óriszentpéter.

4. SZERBEK:

a) Mohács és térsége: Mohács, Lippó, Illocska, Magyarbóly, Viltány, Somberek, Sáros, Erdősmedcske, Medina, Borjád, Nagybudmér.

b) Békés—Csongrád: Deszk, Szóreg, Újszentiván, Magyarcsanak és Battonya.

c) PEST és KÖRNYÉKE: Budakalász, Csobánka, Lórév, Ráckeve, Százhalombatta, Szentendre, Tököl, Szigetcsép és Budapest (kétfélmillió lakossal, köztük 500 szerb).

Tudomásul kell azonban venni, hogy az etnikai elnevezéseknél a szerző nem valamely tudományágat vett segítségül, hanem a nép által használt megkülönböztetést. Hiszen az etnikus jegyek ismertetésére nem tért ki.

Észrevételeink nem csökkentik Sarosácz György érdemeit, aki rendkívüli szorgalomról tett tanúbizonyságot. Ilyen szívós és óriási munkát csak népét szerető ember tud elvégezni. És gyakorlatilag jó szolgálatot tett az olvasónak, hiszen egy sor régi és már nagyrészt elfeledett olvasmányra hívta fel ismét a figyelmet.

DÁNIEL GYÖRGY